

BREDE WELVAART IN GRONINGEN VANDAAG EN MORGEN

Brede welvaart gaat over de kwaliteit van leven van inwoners in Groningen, nu én in de toekomst. Het gaat om gezondheid, leefomgeving, economische ontwikkeling en sociale samenhang. Beleidskeuzes die vandaag worden genomen, werken nog jarenlang door en beïnvloeden hoe volgende generaties wonen, werken, zorgen en samenleven in Groningen.

Dit informatieblad ondersteunt politieke partijen, bestuurders en beleidsmakers bij het maken van keuzes met het oog op de toekomst van Groningen. Het laat zien hoe de provincie ervoor staat op verschillende thema's, welke maatschappelijke veranderingen op de provincie afkomen en welke vraagstukken de komende bestuursperiode om richtinggevende keuzes vragen.

Groningen laat op verschillende onderdelen van brede welvaart een positieve ontwikkeling zien (zie ook de [Monitor Brede Welvaart Groningen](#)). Tegelijkertijd blijft de provincie voor belangrijke opgaven staan. Vergrijzing, druk op de woningmarkt, verschillen tussen gebieden, bereikbaarheid van voorzieningen en de gevolgen van de gaswinning vragen blijvende aandacht. **De vraag is daarom niet óf Groningen verandert, maar hoe de provincie deze veranderingen benut en vormgeeft.** Juist daarin liggen de keuzes die de komende bestuursperiode bepalend zijn voor de brede welvaart van huidige én toekomstige generaties in Groningen.

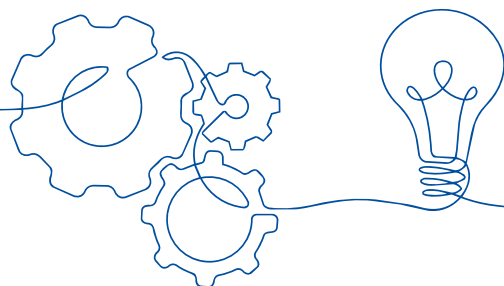
GRONINGEN VANDAAG DE DAG

| **Brede welvaart neemt toe, maar verschillen blijven bestaan**

Veel Groningers vinden hun provincie een prettige plek om te wonen. De ruimte, rust en sterke verbondenheid met de regio dragen bij aan een hoge waardering van de kwaliteit van leven. Veel Groningers voelen zich betrokken bij hun buurt en gemeenschap. Op verschillende aspecten van brede welvaart is bovendien vooruitgang zichtbaar ten opzichte van enkele jaren geleden (blauwe kleur in de binnenste ring van het brede-welvaartswiel). Tegelijkertijd blijft de provincie op diverse thema's achter bij het landelijk gemiddelde (oranje kleur in de buitenste ring van het wiel). Vooral op het gebied van gezondheid, inkomen en werkgelegenheid zijn de verschillen met Nederland duidelijk zichtbaar. Daarbij hebben de gevolgen van de gaswinning en

de versterkingsopgave nog altijd impact op inwoners, gemeenschappen en het vertrouwen in overheid en instituties. De effecten hiervan raken ook het gevoel van zekerheid, rechtvaardigheid en toekomstperspectief van inwoners.

De ontwikkelingen zijn niet overal in Groningen gelijk. **Achter het provinciale gemiddelde gaan grote verschillen tussen gebieden schuil.** Met name in Noordoost-Groningen stapelen sociale, economische en gezondheidsvraagstukken zich op. Hier komen uitdagingen rondom armoede, arbeidsparticipatie, gezondheid, wonen en bereikbaarheid samen. Ook de afstand tot voorzieningen is in sommige gebieden groter. Tegelijkertijd laten cijfers zien dat juist in Noordoost-Groningen op verschillende onderdelen vooruitgang wordt geboekt.

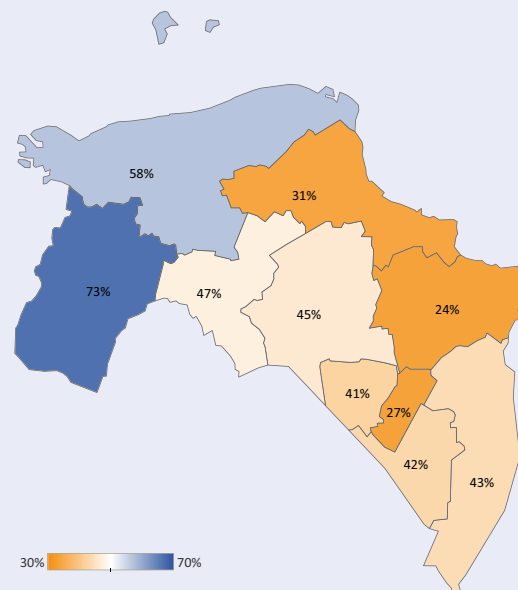
Niet alle inwoners profiteren in dezelfde mate van ontwikkelingen in welvaart en kansen. Vooral inwoners met een lagere sociaaleconomische positie zijn kwetsbaar. Zij leven gemiddeld minder lang in goede gezondheid, ervaren vaker financiële onzekerheid en beschikken over minder sociale en financiële buffers. Gezondheidsverschillen hangen daarbij niet alleen samen met leefstijl, maar ook met verschillen in inkomen, opleiding, woonomgeving en bestaanszekerheid.

Ook jongeren en jongvolwassenen ervaren uitdagingen op het gebied van mentale gezondheid, wonen en bestaanszekerheid. Stress, prestatiedruk en onzekerheid over de toekomst spelen een belangrijke rol in het leven van veel jongeren (lees ook: *Mentale-gezondheid door de ogen van jongeren, 2025*). De beschikbaarheid van betaalbare woningen en perspectief op werk beïnvloeden bovendien in toenemende mate de vraag of jongeren zich blijvend in Groningen willen of kunnen vestigen.

IN HET KORT

De verschillen in brede welvaart vragen om beleid dat oog heeft voor regionale omstandigheden en uiteenlopende behoeften van inwoners.

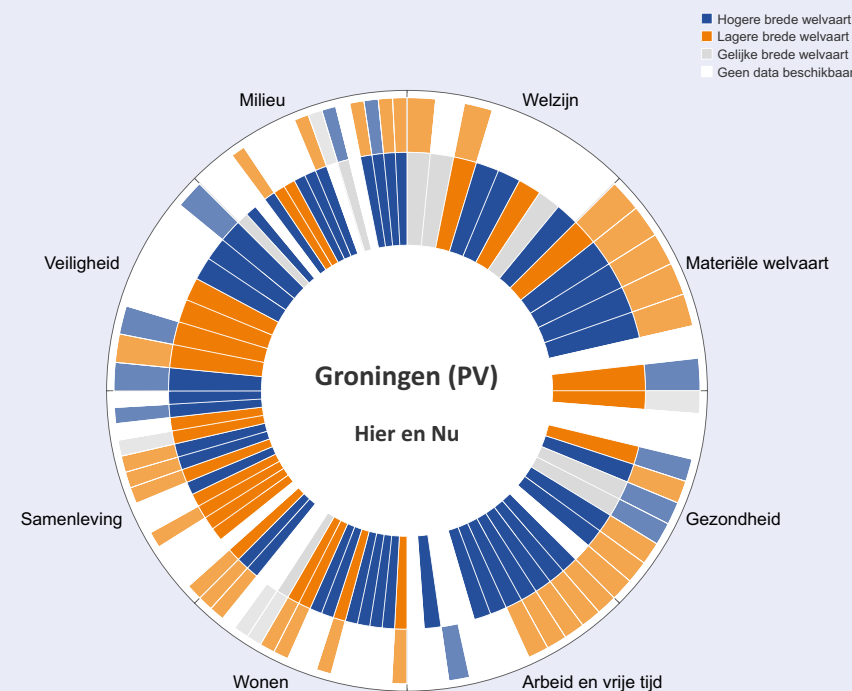
Percentage indicatoren boven Gronings gemiddelde

Toelichting kaart: Wanneer het merendeel van de 89 indicatoren in een gemeente boven het provinciaal gemiddelde uitkomt, kleurt deze gemeente blauw, en andersom oranje.

** In de gemeenten Veendam, Stadskanaal en Pekela ligt de respons op de paneluitvraag onder de N=200. Om de representativiteit te verhogen worden de cijfers o.b.v. paneldata voor deze drie gemeenten samengevoegd; voor de gemeenten Veendam, Stadskanaal en Pekela moeten onderlinge verschillen daarom met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.*

Brede-welvaartswiel provincie Groningen

Toelichting wiel: Het brede welvaartswiel laat in één oogopslag zien welke kant het opgaat met Groningen. De binnenring toont de ontwikkeling in de tijd. De buitenring laat zien hoe Groningen scoort ten opzichte van het Nederlands gemiddelde. Wanneer beide ringen blauw kleuren, dan spreken we van een kracht: bovengemiddeld én groeiend. Kleuren beide ringen oranje, dan vraagt dit aandacht: de indicator scoort onder het Nederlands gemiddelde én ontwikkelt zich negatief. [Klik hier](#) voor de interactieve versie van het wiel.

Zorgen over ...

Eigen toekomst	16%
Toekomst dorp/wijk	12%
Toekomst Groningse jeugd	59%

Top 3 zorgen van jongvolwassenen (18 tot en met 34 jaar)

1. Woningmarkt
2. Bestaanszekerheid en betaalbaarheid
3. Hoe mensen met elkaar omgaan

Top 3 zorgen van ouderen (65-plussers)

1. Gezondheid en zorg
2. Woningmarkt
3. Hoe mensen met elkaar omgaan

Wat is nodig om Groningen leefbaar te houden?

1. Behoud van voorzieningen
2. Goede bereikbaarheid
3. Behoud van natuur en groen

BLIK OP DE TOEKOMST

Investeer in voorzieningen, bereikbaarheid en natuur

Veel inwoners van Groningen ervaren dat het de goede kant op gaat in de provincie. Het algemene sentiment, oftewel hoe inwoners de provincie ervaren, is overwegend positief.

Tegelijk kijken inwoners niet zonder zorgen naar de toekomst. Ongeveer één op de zes inwoners maakt zich zorgen over de eigen toekomst. Veel groter zijn de zorgen over toekomstige generaties. Bijna zes op de tien inwoners maken zich zorgen over de toekomst van de Groningse jeugd.

De zorgen en prioriteiten van inwoners laten zien waar toekomstige keuzes het verschil kunnen maken. Jongeren vragen aandacht voor hun mogelijkheden om een zelfstandig bestaan op te bouwen. Ouderen wijzen op het

belang van toegankelijke zorg en voorzieningen. Over alle leeftijdsgroepen heen zien we dat inwoners waarde hechten aan een provincie waarin voorzieningen bereikbaar blijven, natuur behouden wordt en mensen naar elkaar omzien.

Dat maakt brede welvaart meer dan een verzameling indicatoren. Het gaat uiteindelijk om de vraag hoe de provincie Groningen aantrekkelijk, gezond en leefbaar blijft voor huidige én toekomstige generaties.

IN HET KORT

Volgens inwoners vormen goede verbandingen, toegankelijke voorzieningen en het behouden van een aantrekkelijke leefomgeving de belangrijkste voorwaarden voor brede welvaart, nu en richting de toekomst. Investerings hierin zijn essentieel om Groningen leefbaar te houden.

GRONINGEN VERANDERT

Demografische verschuivingen bepalen de toekomst

In Groningen zijn er demografische verschuivingen aan de gang die nu én de komende decennia grote invloed hebben op de brede welvaart van inwoners. Vergrijzing, ontgroening en een afnemende beroepsbevolking veranderen niet alleen de samenstelling van de bevolking, maar raken de regionale leefbaarheid en de arbeidsmarkt.

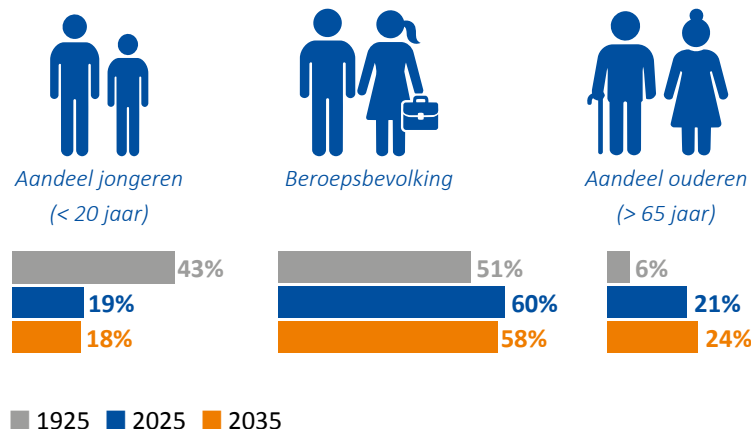
De komende twintig jaar groeit niet alleen het aantal ouderen, maar neemt tegelijkertijd het aantal inwoners in de werkende leeftijd af. Deze verschuiving is al enige tijd gaande en de eerste gevolgen ervan worden inmiddels zichtbaar. Daardoor ontstaat een situatie waarin meer mensen afhankelijk worden van zorg, ondersteuning en voorzieningen, terwijl minder mensen beschikbaar zijn om deze te organiseren, financieren en uit te voeren. Deze ontwikkeling raakt vrijwel ieder beleidsterrein en behoort tot de belangrijkste maatschappelijke opgave voor de komende bestuursperiodes.

De leeftijdsopbouw van de bevolking in Groningen verandert al langere tijd. Het aandeel jongeren neemt af, terwijl het aandeel ouderen groeit. **Waar 100 jaar geleden ruim twee op de vijf mensen (43%) onder de twintig jaar was, is dat vandaag de dag één op de vijf (19%).** In de komende 15 jaar blijft dit aandeel naar verwachting relatief stabiel.

Voor de groei van de oudste leeftijdsgroepen heeft de komende decennia grote gevolgen voor de provincie. In 2020 telde Groningen voor het laatst meer jongeren dan ouderen, waar dit landelijk pas in 2025 gebeurde. Kijken we terug naar 100 jaar geleden dan zien we ook hier een grote verandering: 6% van de bevolking in Groningen was destijds 65 jaar of ouder. In 2025 is dat gestegen naar 21% en in 2035 verwachten we dat ruim 24% van alle Groningers de 65 jaar is gepasseerd. De gemiddelde vergrijzing in Groningen volgt daarmee grotendeels de landelijke ontwikkeling, maar vooral doordat de gemeente Groningen de gemiddelde leeftijd flink verlaagt door de studentenpopulatie. **Buiten de gemeente Groningen is de impact van de vergrijzing nu al groter dan elders in het land;** daar is in 2035 ruim 29% van de bevolking 65 jaar of ouder.

IN HET KORT

Momenteel is in Groningen één op de vijf inwoners 65 jaar of ouder, in 2035 is dit gestegen naar één op de vier inwoners. Daarmee is de vergrijzing geen vergezicht meer, we zitten er al middenin.

Door deze demografische verschuivingen verandert ook de verhouding tussen het aantal mensen dat werkt en de groep die nog niet werkt of met pensioen is. We hebben het dan over de demografische druk: de verhouding werkenden ten opzichte van niet-werkenden. Bij een demografische druk van 100% staat één persoon in de werkende leeftijd tegenover één niet-werkende. Dat betekent dat de helft van de bevolking niet (meer) tot de werkende leeftijd behoort.

DEMOGRAFISCHE DRUK, NU EN STRAKS:

68% (2025) → 74% (2035)

De demografische druk neemt de komende jaren verder toe. In de provincie Groningen is de demografische druk nu circa 68%. De verwachting voor Groningen is dat dit richting 2035 stijgt tot 74%. De relatief lage demografische druk in de provincie komt voornamelijk door de gemeente Groningen, die trekt het gemiddelde sterk omlaag door de grote studentenpopulatie. **Kijken we naar het gemiddelde van de provincie zonder de gemeente Groningen, dan is de demografische druk nu al 82% en stijgt deze naar verwachting tot 94% in 2035.**

In de gemeente Het Hogeland, Oldambt, Westerkwartier en Westerwolde wordt deze één-op-éénverhouding verwacht vóór 2040. Ook voor de gemeenten Eemsdelta en Midden-Groningen stijgt de demografische druk in deze periode richting de 100%.

DUBBELE VERGRIJZING

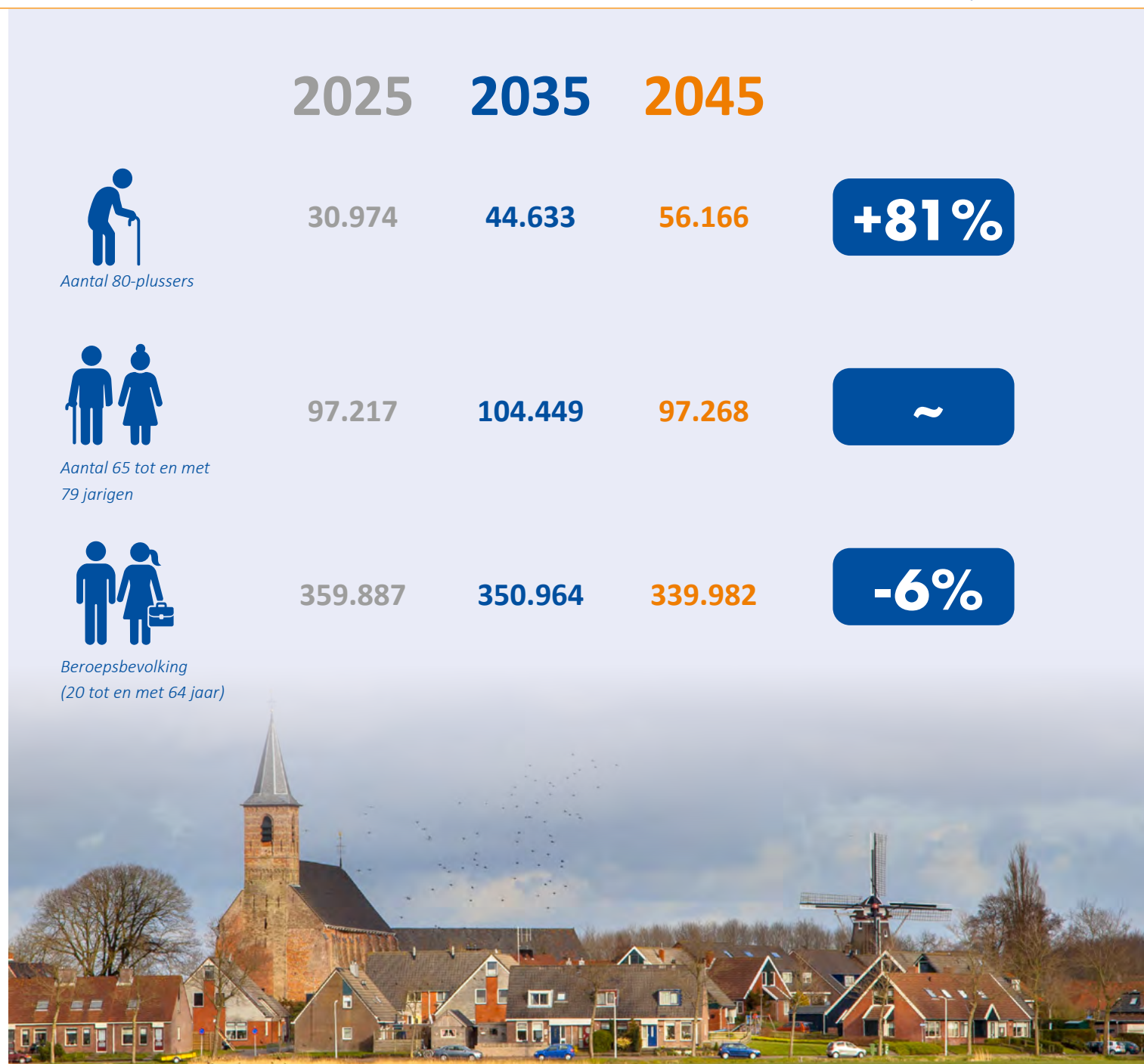
Na 2035 ligt de grootste urgentie bij het aandeel oude ouderen

De vergrijzing in Groningen bestaat uit twee bewegingen tegelijk; niet alleen groeit de groep 65-plussers, ook het aantal 80-plussers neemt sterk toe. In de komende jaren neemt het aantal 65-plussers nog aanzienlijk toe, maar vanaf 2035 zet een geleidelijke daling in. Tegelijk blijft het aantal 80-plussers sterk groeien. Daardoor verandert niet alleen de omvang, maar ook de aard van de vergrijzing.

De groeiende groep jonge ouderen in de komende jaren biedt ook kansen. Veel Groningers die recent met pensioen zijn beschikken over kennis, ervaring, tijd en een sterk lokaal netwerk. Zij leveren nu vaak al een belangrijke bijdrage als vrijwilliger, mantelzorger, bestuurder of initiatiefnemer in hun dorp of wijk. Deze 'grijze kracht' kan een belangrijke rol spelen bij het versterken van gemeenschappen en het opvangen van maatschappelijke uitdagingen.

IN HET KORT

De vergrijzing in Groningen gaat vooral gepaard met een sterke groei van het aantal inwoners van 80 jaar en ouder. Hierdoor neemt de behoefte aan langdurige zorg, ondersteuning, mantelzorg, geschikte woningen en toegankelijke voorzieningen toe.

IMPACT OP BREDE WELVAART

Nieuwe bevolkingssamenstelling raakt wonen, zorg en werk

Zorg en ondersteuning

In de zorg verandert niet alleen de omvang van de vraag, maar ook de aard ervan. Met de groei van het aandeel 80-plussers neemt de behoefte aan langdurige en intensieve ondersteuning toe. Dit zien we bijvoorbeeld terug in het aantal mensen dat verpleging of verzorging nodig heeft, wat naar verwachting stijgt met 49%. Tegelijk zijn er minder mensen beschikbaar om deze zorg te verlenen, zowel professioneel als informeel (zorgvrijwilligers en mantelzorgers). Hierdoor ontstaat een groeiende spanning tussen de zorg die inwoners nodig hebben en de zorg die geleverd kan worden (lees ook: [De zoektocht naar verbinding, 2025](#)).

Ook de rol van informele zorg verandert. Mantelzorgers, vrijwilligers en sociale netwerken worden steeds belangrijker voor het functioneren van de zorg. Uit ons onderzoek blijkt dat mantelzorgers een steeds grotere rol vervullen, terwijl het aantal potentiële mantelzorgers juist afneemt (lees ook: [Informeel en digitale zorg in Groningen, 2026](#)). De komende jaren staat daarom steeds vaker de vraag centraal welke ondersteuning inwoners voor elkaar kunnen organiseren en welke ondersteuning professionele inzet vraagt.

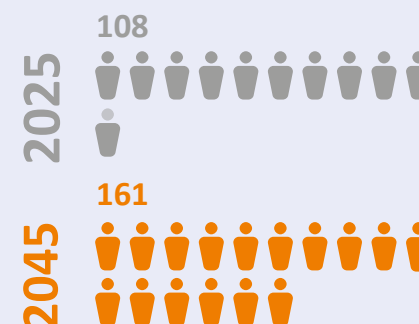
De sterke gemeenschapskracht van Groningen vormt hierbij een belangrijke kwaliteit. Vrijwilligerswerk, verenigingen, buurtinitiatieven en sociale netwerken dragen niet alleen bij aan welzijn, maar worden ook steeds belangrijker voor de houdbaarheid van voorzieningen en ondersteuning (lees ook: [Groningers en Drenten over vrijwilligerswerk en buurtparticipatie, 2025](#)).

De gevolgen hiervan raken niet één beleids-terrein, maar werken door in wonen, zorg, economie, bereikbaarheid, leefbaarheid en sociale samenhang. Daarmee behoren deze ontwikkelingen tot de belangrijkste maatschappelijke opgaven van de komende bestuursperiode.

1 = 10
cliënten

Aantal cliënten verpleging en verzorging per
10.000 inwoners

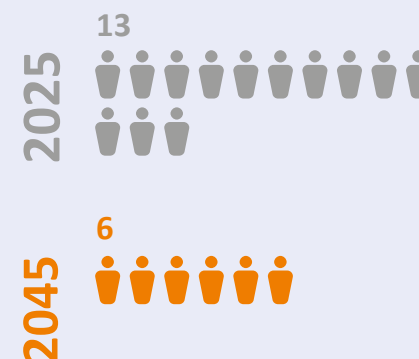

+49%

1 = 1
50- tot en met 74-jarigen

Aantal 50- tot en met 74-jarigen per
80-plusser: mogelijke mantelzorgers

-54%

Wonen

Ook de woningvraag verschuift. Naarmate inwoners ouder worden, groeit de behoefte aan kleinere, betaalbare en levensloopbestendige woningen (lees ook: *Wonen, welzijn, zorg en inwonersinitiatieven, 2024*). Tegelijkertijd ervaren veel jongeren en starters juist problemen bij het vinden van een passende woning.

Hierdoor ontstaat een dubbele opgave. Enerzijds moet de woningvoorraad beter aansluiten op een ouder wordende bevolking. Anderzijds is voldoende woonruimte nodig voor jongeren, starters en gezinnen die zich in Groningen willen vestigen. Daarnaast neemt het aantal eenpersoonshuishoudens toe. Door deze huishoudverdunding groeit de vraag naar woningen sneller dan de bevolking, waardoor de druk op de woningmarkt verder toeneemt.

Wonen raakt daarmee niet alleen de woningmarkt. De beschikbaarheid van passende woningen bepaalt mede of jongeren, gezinnen en werknemers zich in Groningen kunnen vestigen of er kunnen blijven wonen. Daarmee beïnvloedt wonen ook de beschikbaarheid van personeel, de leefbaarheid van dorpen en wijken en het draagvlak voor voorzieningen zoals scholen, winkels en zorg.

Werk en economie

Door de afname van de beroepsbevolking worden personeelstekorten extra zichtbaar in de zorg, het onderwijs, de techniek, de energietransitie en andere essentiële sectoren.

Daardoor verschuift de vraag van economische groei naar de vraag hoe beschikbare arbeid zo effectief mogelijk kan worden ingezet. De uitdaging voor de komende jaren ligt niet uitsluitend in het aantrekken van nieuwe werknemers, maar ook in het vergroten van arbeidsparticipatie, het behouden van talent, het slim organiseren van werk en het benutten van technologische innovaties.

Tegelijkertijd zorgen snelle technologische ontwikkelingen en innovaties ervoor dat de toekomst van veel type banen onduidelijk is. Dit vraagt om een regionaal onderwijsaanbod van praktijkgericht beroepsonderwijs tot academisch onderwijs dat meebeweegt met deze ontwikkelingen, met meer nadruk op het ontwikkelen van brede competenties in plaats van specifieke beroepsopleidingen.

Voorzieningen en leefbaarheid

De veranderende bevolkingssamenstelling heeft gevolgen voor voorzieningen en leefbaarheid. Op veel plekken in de provincie Groningen staan voorzieningen onder druk, mede door het afnemende draagvlak, personeelstekorten en stijgende kosten. Daardoor komt de beschikbaarheid van winkels, onderwijs, openbaar vervoer, zorgvoorzieningen en ontmoetingsplekken steeds vaker onder spanning te staan. Tegelijk laat onderzoek onder inwoners zien dat juist deze voorzieningen en ontmoetingsplekken van groot belang zijn voor de leefbaarheid en sociale samenhang in dorpen en wijken.

Bereikbaarheid speelt daarbij een sleutelrol. De afstand tot werk, onderwijs, zorg en voorzieningen verschilt sterk tussen regio's en bepaalt in toenemende mate de kansen die inwoners hebben om volwaardig mee te doen in de samenleving. Dat stelt nieuwe eisen aan de spreiding, bereikbaarheid en organisatie van voorzieningen in de provincie.

Daarnaast geven inwoners aan dat ook natuur, groen en de kwaliteit van de leefomgeving bepalend zijn voor de aantrekkelijkheid van Groningen. Leefbaarheid gaat daarmee niet alleen over voorzieningen, maar ook over de vraag hoe dorpen, wijken en landschappen gezond, aantrekkelijk en verbonden blijven.

GRONINGEN IN DE TOEKOMST

| Keuzes van nu bepalen brede welvaart later

De ontwikkelingen die in dit informatieblad worden beschreven laten zich niet eenvoudig beïnvloeden. Vergrijzing, ontgroening en arbeidsmarktkrapte zijn trends die zich grotendeels al hebben ingezet en de komende decennia doorwerken.

De opgave ligt daarom niet in het voorkomen van deze ontwikkelingen, maar in de manier waarop Groningen ermee omgaat. Juist daar ligt de bestuurlijke ruimte om richting te geven aan de brede welvaart van morgen. Niet in de demografie zelf, maar in de keuzes die worden gemaakt over wonen, zorg, economie, bereikbaarheid en voorzieningen.

De uitdagingen verschillen bovendien sterk tussen regio's. Wat nodig is in de stad Groningen verschilt van wat nodig is in Noordoost-Groningen, het Westerkwartier of de meer landelijke gebieden. Toekomstbestendig beleid vraagt daarom om maatwerk en aandacht voor regionale verschillen.

Tegelijk biedt de komende periode kansen om gericht te investeren in de toekomst van Groningen. Langlopende programma's zoals Nij Begun creëren ruimte voor langjarige investeringen in leefbaarheid, economie, onderwijs, gezondheid en de kwaliteit van de leefomgeving. De vraag is daarbij niet alleen waar wordt geïnvesteerd, maar vooral hoe deze investeringen bijdragen aan brede welvaart voor huidige én toekomstige generaties.

Zonder gerichte keuzes kunnen verschillen tussen groepen, generaties en regio's verder toenemen. Tegelijkertijd beschikt de provincie Groningen over belangrijke kwaliteiten. Veel inwoners voelen zich sterk verbonden met hun omgeving en zetten zich actief in voor hun dorp, wijk of gemeenschap. Vrijwilligers, mantelzorgers en verenigingen kunnen een belangrijke rol spelen bij het opvangen van maatschappelijke uitdagingen en het versterken van de brede welvaart in de toekomst.

De keuzes die vandaag worden gemaakt bepalen hoe Groningen er over tien, twintig en dertig jaar voor staat. Brede welvaart vraagt om verder kijken dan de korte termijn en om beleid dat rekening houdt met effecten op langere termijn, tussen generaties en tussen verschillende groepen inwoners.

IN HET KORT

Vergrijzing, arbeidsmarktkrapte en veranderende woon- en zorgbehoeften vragen om keuzes die verder kijken dan één bestuursperiode. De brede welvaart van morgen wordt bepaald door de keuzes die vandaag worden gemaakt.

Voor een aantal thema's die bepalend zijn voor de brede welvaart van Groningen lichten we hierna de belangrijkste uitdagingen, kansen en sturingsvragen uit.

ZORG EN SAMENLEVEN

Groeiende druk op mantelzorg en informele ondersteuning

Waarom dit onderwerp ertoe doet

De groei van het aantal ouderen én het toenemende aantal 'oudere ouderen' leidt tot een toenemende vraag naar zorg en ondersteuning. Tegelijkertijd neemt het aantal beschikbare zorgverleners en mantelzorgers af. Hierdoor komt de houdbaarheid van bestaande zorgsystemen onder druk te staan.

Uitdagingen

- Sterk groeiende zorgvraag door dubbele vergrijzing
- Afname van mantelzorgpotentieel en informele ondersteuning
- Toenemende druk op zorgprofessionals
- Toenemende verschillen in gezondheid en zelfredzaamheid tussen inwoners

Sturingsvragen

- Hoe houden we de zorg beschikbaar voor inwoners met minder personeel en meer ouderen?
- Hoe organiseren we zorg dichtbij inwoners met minder personeel?
- Hoe ondersteunen we mantelzorgers en vrijwilligers beter?
- Welke rol kunnen gemeenschappen en inwoners spelen in zorg en ondersteuning?

Kansen

- Nieuwe woonzorgconcepten en lokale samenwerking
- Sterke sociale netwerken en betrokkenheid in Groningen
- Slimmere combinaties van wonen, zorg en ontmoeting
- Meer aandacht voor preventie en gezondheid en innovatieve vormen van ondersteuning voor naasten

WONEN

Passende woningen voor huidige én toekomstige generaties

Waarom dit onderwerp ertoe doet

Wonen raakt veel meer dan de woningmarkt alleen. De beschikbaarheid van passende woningen beïnvloedt of mensen in Groningen kunnen wonen, werken en prettig oud kunnen worden. Vergrijzing, huishoudverdunding en een tekort aan geschikte woningen vergroten de druk op de woningmarkt en raken de leefbaarheid van dorpen en wijken.

Uitdagingen

- Toenemende vraag naar levensloopbestendige woningen voor ouderen
- Tekort aan betaalbare woningen voor jongeren, starters en gezinnen
- Groeiende druk op de woningmarkt door meer eenpersoonshuishoudens
- Verschillen tussen regio's in woningaanbod, bereikbaarheid en woonkwaliteit
- Energiearmoede door hoge energielasten in een verouderde woningvoorraad

Sturingsvragen

- Hoe zorgen we voor voldoende passende en betaalbare woningen voor verschillende leeftijden en doelgroepen?
- Hoe stimuleren we doorstroming en een beter gebruik van de bestaande woningvoorraad?
- Welke woonvormen zijn nodig om wonen, zorg en ontmoeting beter te verbinden?
- Hoe benutten we de bestaande gebouwde omgeving beter via inbreiding, woningsplitsing, optoppen en transformatie?
- Waar en op welke manier moet woningbouw worden gerealiseerd om leefbaarheid, voorzieningen en economische ontwikkeling te versterken?
- Hoe kunnen ouderen ondersteund worden om langer zelfstandig te wonen?

Kansen

- Nieuwe woonconcepten waarin wonen, zorg en ontmoeting worden gecombineerd
- Benutten van Nij Begun voor toekomstbestendige woonomgevingen waarin wonen, zorg, leefbaarheid en bereikbaarheid samenkomen
- Versterking van leefbaarheid en voorzieningen door gerichte woningbouw
- Ruimte voor innovatieve woon- en zorginitiatieven vanuit inwoners en gemeenschappen

WERK, TALENT EN BESTAANSZEKERHEID

Minder mensen beschikbaar voor meer werk

Waarom dit onderwerp ertoe doet

De komende jaren neemt het aantal inwoners in de werkende leeftijd af, terwijl de vraag naar arbeid in veel sectoren hoog blijft. Hierdoor ontstaat niet alleen economische druk, maar ook druk op maatschappelijke voorzieningen en publieke dienstverlening.

Uitdagingen

- Toenemende personeelstekorten in zorg, onderwijs, techniek en dienstverlening
- Hogere werkdruk en groeiende druk op voorzieningen
- Minder beschikbare arbeidskrachten door vergrijzing
- Mismatch tussen onderwijs en arbeidsmarkt door technologische innovaties

Sturingsvragen

- Hoe gaan we om met schaarste op de arbeidsmarkt?
- Hoe houden we essentieel werk uitvoerbaar met minder mensen?
- Hoe behouden en binden we jong talent aan Groningen?
- Welke rol kunnen innovatie, technologie en digitalisering spelen?
- Hoe maken we slim gebruik van de 'grijze kracht'?
- Hoe activeren we het onbenutte potentieel, inclusief nieuwkomers?

Kansen

- Slimmere organisatie van werk en dienstverlening
- Vergroten van arbeidsparticipatie en behoud van jongeren en talent
- Focus op innovatie en arbeidsbesparende technologie, inclusief AI
- Meer ruimte voor regionale samenwerking
- Versterking van onderwijs, talentontwikkeling en aansluiting op de arbeidsmarkt via Nij Begun
- Werken na pensioensleeftijd mogelijk maken

VOORZIENINGEN EN LEEFBAARHEID

Nabijheid staat onder druk

Waarom dit onderwerp ertoe doet

Inwoners geven zelf aan dat voorzieningen, natuur en bereikbaarheid bepalend zijn voor de leefbaarheid van Groningen. Juist deze onderwerpen komen onder druk te staan wanneer de bevolkingssamenstelling verandert.

Uitdagingen

- Toenemende afstand tot voorzieningen doordat voorzieningen verdwijnen
- Verschillen tussen regio's in bereikbaarheid en leefbaarheid
- Verminderde bereikbaarheid door verandering in het openbaar vervoer
- Beperkte digitale toegankelijkheid voor oudere ouderen en mensen met lagere basisvaardigheden

Sturingsvragen

- Welke voorzieningen zijn essentieel voor de leefbaarheid?
- Waar kiezen we voor nabijheid en waar voor concentratie?
- Hoe houden we dorpen en wijken bereikbaar en verbonden?
- Welke rol spelen natuur, openbare ruimte en ontmoetingsplekken in brede welvaart?
- Hoe zorgen we ervoor dat alle Groningers, ongeacht waar zij wonen, toegang houden tot werk, onderwijs, zorg en voorzieningen?

Kansen

- Langjarige investeringen vanuit Nij Begun goed inbedden in regionale situatie.
- Regionaal maatwerk en multifunctionele voorzieningen
- Slimmere mobiliteitsoplossingen en digitalisering
- Nieuwe manieren om dorpen en wijken verbonden te houden
- Versterking van natuur, groen en openbare ruimte als basis voor leefbaarheid

AAN DE SLAG MET BREDE WELVAART

| Van inzicht naar toepassing

Brede welvaart vraagt om keuzes die alle dimensies van welzijn in samenhang bekijken. Daarom ondersteunt CMO STAMM/Sociaal Planbureau Groningen overheden en maatschappelijke organisaties met interactieve workshops en werksessies. Van een eerste kennismaking met brede welvaart tot concrete en direct toepasbare handvatten voor beleid en uitvoering.

Brede welvaart | de basis

Een interactieve introductie waarin deelnemers kennismaken met de basis van brede welvaart en ontdekken hoe zij dit kunnen toepassen in beleid en praktijk.

Serious game | 'Morgen maken we nu!'

Een coöperatief spel waarin deelnemers spelen-derwijs ervaren hoe keuzes van vandaag invloed hebben op brede welvaart, nu én in de toekomst.

Brede welvaart in actie | streefbeeld en interventie

Een praktische workshop waarin teams een gezamenlijk toekomstbeeld ontwikkelen en beleidskeuzes toetsen op hun effecten voor brede welvaart.

Toekomstgericht besturen

Een scenarioworkshop die bestuurders en beleidsmakers helpt om langetermijneffecten van keuzes inzichtelijk te maken en toekomstgericht af te wegen.

De toekomst door ogen van inwoners

Een participatieve sessie waarin inwoners hun perspectief geven op toekomstige ontwikkelingen en de impact daarvan op hun leefomgeving.

Duidingssessie brede-welvaartsscan

Een interactieve werksessie waarin gemeentelijke of provinciale data en brede-welvaartscijfers worden geduid en vertaald naar kansen en opgaven voor beleid en praktijk.

VERDER VERDIEPEN

| Actuele thema's in brede welvaart onderzocht

Brede welvaart vraagt om keuzes die zijn gebaseerd op feiten en inzichten. Daarom brengt Sociaal Planbureau Groningen in kaart hoe het gaat met inwoners, regio's en thema's die bepalend zijn voor de brede welvaart van vandaag én morgen. Met monitors en verdiepend onderzoek ondersteunt het Sociaal Planbureau Groningen provincie, gemeenten en maatschappelijke organisaties bij het maken van onderbouwde en toekomstgerichte keuzes.

We deden de afgelopen periode onder meer onderzoek naar de toekomst van mantelzorg, vrijwilligerswerk en sociale betrokkenheid, veiligheid in de leefomgeving, gezondheid en leefstijl van Groningers en mentale gezondheid van jongeren. Bekijk hiervoor onze website: sociaalplanbureau groningen.nl.

BRONNEN

- CBS bevolking 1899-2019. Bewerking: Voor Groningen schatting op basis van inwoneraantal in 1925 – Sociaal Planbureau Groningen, 2026.
- CBS kerncijfers, 2026. Bewerking: Sociaal Planbureau Groningen, 2026.
- ABF Primos, 2026. Bewerking: Sociaal Planbureau Groningen, 2026.
- CBS prognose bevolking, geslacht en leeftijd, 2025-2070. Bewerking: Sociaal Planbureau Groningen, 2026.
- Registraties CAK (via CBS remote access). Bewerking: RIVM, 2026.
- Planbureau voor de Leefomgeving, 2016. Bewerking: Sociaal Planbureau Groningen, 2026.

Kijk voor meer informatie over Brede welvaart op sociaalplanbureau groningen.nl. Heb je vragen over één of meer van onze workshops of producten? Neem gerust contact met ons op. Wij denken graag met je mee. Dit kan door een e-mail te sturen naar: info@sociaalplanbureau groningen.nl